

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA
ADABIYOTI UNIVERSITETI**

Tarjima nazariyasi va amaliyoti fakulteti

Tarjima nazariyasi va amaliyoti kafedrası

MUTOLAA MADANIYATI VA IFODALI O'QISH

O'qituvchi sillabusi

Tuzuvchi:

Fan/modul kodi 100.3MMI2T	O'quv yili 2020-2021	Semestr 1 (kuzgi)	ECTS - Kreditlar 3	
1- semestrdaги ECTS – Kreditlar soni 2	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 2	
Фаннинг даражаси 100	Fan/modul turi Tanlov		Модул раҳбари U. Hamdamov u.xamdakov@navoiy-uni.uz	
Университет кампуси 2-блок	Ҳафта кунлари Душанба, чоршанба, жума		Вақти Куннинг биринчи ярмида	
	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	<i>Mutolaa madaniyati va ifodali o'qish</i>	<i>1-semestr</i> 30	<i>1-semestr</i> 30	<i>1-semestr</i> 60
1-semestr	Modul 1 Mutolaa madaniyatini va ifodali o'qish	15	15	30
	Modul 2 Badiiy didni shakllantirish	15	15	30
	JAMI	30	30	60

Фаннинг тавсифи –

талабаларда мутолаа маданияти ва ифодали ўқиш кўникмаларини такомиллаштириш, уларнинг касбий малакаларини ривожлантириш ҳамда уларни амалиётга татбиқ этиш кўникмасини ҳосил қилишдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан талабаларни назарий билимлар, амалий кўникмалар, жамиятнинг турли соҳаларидаги жараёнларига услубий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифаларини бажаради.

Фан моҳияти –

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кафедра педагог ходимлари томонидан кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади. Унда талабалар асосий мавзулар бўйича олган билим ва кўникмаларини амалий машқлар, тақдимотлар, кейслар орқали янада бойтадилар. Шунингдек, дарслик ва ўқув қўлланмалар бўйича талабалар билимларни ўзлаштириш ва мустақамлаш, тарқатма материаллар асосида билимларни ўзлаштириш, илмий мақолалар ва тезислардан фойдаланиш, мавзулар бўйича тақдимотлар ва кичик кўламдаги лойиҳа ишларини тайёрлашлари лозим.

Фаннинг натижаси –

Фан натижасида талабалар қандай билим ва кўникмаларга эга бўлишини хоҳлайман ва бунинг натижаси ўлароқ талабалар ўзларининг ижтимоий ва касбий фаолиятларида нималарни қила олади? (Бу саволларнинг жавоби ўқитувчига фаннинг ўқиш натижаларини (фан мақсадларини) ишлаб чиқишга ёрдам қилади. Ўқитувчи бунда ўз жавобларини қисқача рўйхат шаклида шакллантиради. Ўқитувчи юқоридаги савол орқали ўқиш натижаларини аниқлаб олгандан сўнг семестр давомидаги барча ҳаракатларини мана шу мақсадларга эришишга қаратади).

Баҳолаш меъзонлари –

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2018 йил 9 августдаги 19-2018-сонли буйруғи билан тасдиқланган, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигидан 2018 йил 26 сентябрдаги 3069-сон билан рўйхатдан ўтказилган “Олий таълим муассасаларида талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолаш тизими тўғрисидаги” низомга мувофиқ ишлаб чиқилди. Баҳолаш ОН, ЯН дан иборат.

Тури	Фоиизи	Саралаш тури	Шакли
Оғзаки ёзма имтихон	50%	ОН, ЯН	Савол-жавоб, лойиҳа иши
Мустақил таълим	50%	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uning taqdimoti tashkil qilinadi.	Тақдимот

Таълим бериш ва ўқитиш методлари –

интерфаол кейс-стадилар; амалий машғулот (мантикий фиклаш, тезкор савол-жавоблар); гуруҳларда ишлаш; тақдимотларни қилиш; индивидуал лойиҳалар; жамоа бўлиб ишлаш ва химоя қилиш учун лойиҳалар.

Kalit so'zlar – mutolaa madaniyati, ifodali o'qish, badiiy did, badiiy nutq, notiqlik san'ati, nutq uslublari, nutq sifati, intonatsiya, adabiy til me'yorlari, til va madaniyat, nutq texnikasi, nutq turlari, til tarixi, talaffuz me'yorlari, nutq odobi, nutqning to'g'riligi, nutqning aniqligi, nutqning mantiqiyiligi, nutqning ta'sirchanligi, badiiy nutq.

Mavzular ro'yxati –

**1. “Mutolaa madaniyati va ifodali o'qish” fani bo'yicha amaliy mashg'ulotlar:
1 – semestr**

	Mavzular	Dars soatlari hajmi

№	<p style="text-align: center;">Modul 1 “Mutolaa madaniyati va ifodali o‘qish”</p>	<p style="text-align: center;">30 soat</p>
1	Ezop masallari va “Kalila va Dimna” hikoyatlarini ifodali o‘qish va muhokama qilish.	2
2	Jaloliddin Rumiyning “Ma’naviy masnaviy” asaridan hikoyatlarni ifodali o‘qish va tahlil qilish.	2
3	A.Navoiy g‘azaliyoti bilan tanishish hamda “Layli va Majnun” dostonidan Layli va Majnun maktub va dialoglarini rollarga bo‘lib ifodali o‘qish va badiiy tahlil qilish.	2
4	Z.M.Bobur ruboiylarini ifodali o‘qish hamda “Boburnoma” asarini mutolaa va tahlil qilish.	2
5	Mashrab g‘azal va mustazodlarini ifodali o‘qish, tahlil qilish va yod olish.	2
6	Gyotening “Faust” tragediyasini rollarga bo‘lib ifodali o‘qish va muhokama qilish.	2
7	Gogolning “Revizor” komediyasini rollarga bo‘lib ifodali o‘qish.	2
8	Shekspirning “Qirol Lir” va “Otello” tragediyasini ifodali o‘qish.	2
9	Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” romanidan Otabek va Kumush, “Mehrobdan chayon” romanidan Anvar va Ra’no dialog va maktublarini rollarga bo‘lib ifodali o‘qish.	2
10	Cho‘lpon she‘rlarini ifodali o‘qish va yod olish hamda “Kecha va kunduz” romanidan Miryoqub va jadid Sharafuddin Xodjayev suhbatini rollarga bo‘lib o‘qish va tahlil qilish.	2
11	Fitratning “Munozara” (Hindistonda bir farangi ila buhoroli mudarrisning jadid maktablari xususida qilg‘an munozarasi) asaridagi dialogni rollarga bo‘lib ifodali o‘qish.	2
12	Hamzaning “Maysaraning ishi” dramasini rollarga bo‘lib o‘qish.	2
13	Usmon Nosir, Hamid Olimjon she‘r va dostonlarini ifodali o‘qish va yod olish.	2
14	Oybekning “Bolalik” hamda G‘afur G‘ulomning “Shum bola” qissalarini ifodali o‘qish va qiyosiy tahlil qilish.	2
15	Erkin Vohidovning “Ruhlar isyoni” dostoni hamda Abdulla Oripovning “Jannatga yo‘l” asarini ifodali o‘qish va tahlil qilish	2

Fan bo‘yicha savollar to‘plami :

1. Mutolaa madaniyati nima?

2. Mutolaa madaniyati fani predmeti nima?
3. Nutq qanday turlarga bo`linadi?
4. Kaykovus nutq madaniyati haqida fikrlarini ayting.
5. Qadimgi Yunonistonda notiqlik san`ati haqida qanday qarashlar bo`lgan.
6. Siseronning notiqlik haqida qanday asari mavjud?
7. Alisher Navoiy chiroyli so`zlash, so`zning sehrli kuchi haqida yozgan she`rlaridan keltiring.
8. Nutq madaniyati lingvistika bilan qanchalik bog`liq?
9. Adabiy til va nutq madaniyati me`yorlari.
10. Falsafa, mantiq notiqlik san`ati bilan munosabati?
11. Aniq fanlar bilan nutq madaniyatining bog`liqligi bormi?
12. Nutqning asosiy xususiyatlari qaysilar?
13. Adabiy til me`yorlari haqida gapiring.
14. Nutqning aniqligi deb nimaga aytamiz?
15. Nutqning mantiqiyliqi nima?
16. Nutqning sofligiga nimalar putur yetkazadi?
17. Fikrni bayon etishda qanday qiziqarli shakllardan foydalanish mumkin?
18. Nutqning uslubiy turlarining shakllanishiga qanday asoslar sabab bo`lgan?
19. So`zlashuv uslubining asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
20. Rasmiy uslubning qanday xususiyatlari bor?
21. Ilmiy-uslubning qanday xususiyatlari mavjud?
22. Til vositalari deganda nimalarni tushunasiz?
23. Tilning tasviriy vositalaridan foydalanishda qanday shartlarga rioya qilinadi?
24. Trop nima? Uning qanday turlari bor?
25. Uslubiy figuralarning qanday turlarlari bor?
26. Publitsistik va badiiy uslubning qanday jihatlarini bilasiz?
27. Suhbat oldiga qanday talablar qo`yiladi?
28. Muhokama nutqi oldiga qanday talablar qo`yiladi?
29. Munozara nutqi oldiga qanday talablar qo`yiladi?
30. Notiqlik va uning oldiga qo`yilgan talablar haqida ma`lumot bering.
31. Ifodali o`qish deb qanday o`qishga aytiladi?
32. Ifodali o`qishning texnik asoslari deb nimalarga aytiladi?
33. Ifodali o`qishning ruhiy-grammatik asosi nimalardan iborat?
34. O`qituvchi odobi deganda nimani tushunasiz?
35. Fikrni qanday ifodalash usullari mavjud?
36. O`qituvchining nutq odobi bilan o`zining odobi haqida qanday bog`liqlik bor?
37. Nutq texnikasi deganda nimani tushunasiz?
38. O`qituvchining talaffuzi qanday bo`lishi kerak?
39. Nutq texnikasi necha xil bo`ladi?
40. Kognitiv ta`lim tizimi afzalliklari nimada?

Materiallar va adabiyotlar ro`yxati:

1. Enazarov T. Nutq madaniyati. -Toshkent, 2017.
2. To`xliyev B. Ifodali o`qish. - Toshkent: "Bayoz", 2015
3. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari. – Toshkent: "O`zbekiston", 2008.
4. Normatov U. Tafakkur yog`dusi. - Toshkent: "Fikr-media", 2005.
5. Quronov D. va boshqalar. Adabiyotshunoslik lug`ati. –Toshkent: "Fan", 2010.
6. Begmatov E., Qo`ng`irov R., Tojiyev Yo. O`zbek nutqi madaniyati va uslubiyat asoslari. – Toshkent: "O`qituvchi", 1992.
7. Mahmudov N. O`qituvchining nutq madaniyati. – Toshkent: "O`qituvchi", 2010.
8. Mahmudov N., Rafiyev A., Yo`ldoshev I. Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish. – Toshkent: "Cho`lpon", 2011.
9. R. Qo`ng`urov va b. Nutq madaniyati va uslubiyot asoslari. T., —O`qituvchil, 1992.
10. A. G`ulomov, B. Qobilova. Nutq o`stirish mashg`ulotlari. T., —O`qituvchil, 1995

O'qituvchining kontakt ma'lumotlari:

Hamdamov Ulug'bek Abduvahobovich – “Tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrasida dotsenti,
filologiya fanlari doktori.

Shaxsiy pochta: Ulugbek1968.68@mail.ru

Korporativ pochta: u.xamdakov@navoiy-uni-uz

Tel: (97) 344-02-41

Oqituvchi bilan haftalik konsultatsiya vaqti:

Dushanba: 14⁰⁰-16⁰⁰

Chorshanba: 14⁰⁰-16⁰⁰

Juma: 14⁰⁰-16⁰⁰